

द पब्लिक टुडे

The Public Today National Daily

राष्ट्रिय दैनिक

वर्ष १३

अंक ३२१

२०८३ साउन १८ गते सोमवार

(Monday, 3 Aug., 2026)

पृष्ठ ४

मुल्य रु. ५

मधेशको कौलास

टुटेश्वरधाममा
'जटाबाबा'को
अलख

छिमेकी मुलुक भारतको बिहार राज्यको
सीतामढी जिल्लामा पर्ने बगही मठका साधु
'जटाबाबा' यसपाली पछिल्ला दिनहरूदेखि
टुटेश्वरधाममा अलख जगाउँदै छन् ।
'हर हर हर महादेव !'

■ गोपालप्रसाद बराल
टुटेश्वर(महोत्तरी)

समाचार
पृष्ठ ३

मधेशमा सद्भाव जोड्दै गृहमन्त्री

टुटेश्वरनाथ महादेव
मन्दिरमा आशीर्वाद ग्रहण गर्दै

रत्न छोलिङ गुम्बामा
गौतम बुद्धलाई होम्दै

लक्ष्मीनारायण मठमा मायाको
चिनो ग्रहण गर्दै

मटिहानीको पिरबाबा
मस्जिदमा चादरपोसी गर्दै

भारण महतो

गौशाला, साउन १७ गते ।

गृहमन्त्री सुधन गुरुङले आइतबार महोत्तरीको मटिहानी नगरपालिकास्थित ऐतिहासिक लक्ष्मीनारायण मठ र हिन्दु-मुस्लिम एकताको प्रतीक मानिने पिरबाबा मजारमा पुगेर दर्शन तथा पूजा-अर्चना गरे । देशका विभिन्न स्थानमा सामाजिक तथा साम्प्रदायिक सद्भावलाई लिएर बहस भइरहेका बेला उनको यो भ्रमणलाई धार्मिक विविधताबीच आपसी सम्मान, सहअस्तित्व र सामाजिक सद्भावको सन्देश प्रवाह गर्ने प्रतीकात्मक कदमका रूपमा हेरिएको पिछडवर्ग ओबिसी महासभाका केन्द्रीय अध्यक्ष रामकुमार महतो बताउँछन् । गृहमन्त्री गुरुङले पहिले लक्ष्मीनारायण मठमा पूजा-अर्चना गरेपछि प्रसिद्ध पिरबाबा मजारमा पुगेर श्रद्धापूर्वक दर्शन गरेका थिए । एउटै भ्रमणमा हिन्दु र मुस्लिम समुदायका आस्थाका केन्द्रमा पुगेको उनको उपस्थितिले मटिहानीले दशकौंदेखि जोगाउँदै आएको धार्मिक सहिष्णुता र सामाजिक एकताको परम्परालाई राष्ट्रिय रूपमा पुनः उजागर गरेको मटिहानीका स्थानीय विजय ठाकुरले बताए । उनका अनुसार इस्लामिक परम्पराका सुफी सन्त

पिरबाबाको समाधिस्थलका रूपमा परिचित यो मजार महोत्तरी मात्र होइन, समग्र मधेशकै धार्मिक सहिष्णुता र सांस्कृतिक सहअस्तित्वको अनुपम उदाहरणका रूपमा चिनिन्छ । मुस्लिम समुदायको प्रमुख आस्थास्थल भए पनि यसको संरक्षण, व्यवस्थापन र संवर्द्धनमा हिन्दु र मुस्लिम समुदायले समान रूपमा हातेमालो गर्दै आएको उनले बताए । मटिहानीको सामाजिक तथा सांस्कृतिक जीवनमा पिरबाबा मजारको विशेष महत्व रहेको छ । स्थानीय परम्पराअनुसार कुनै पनि शुभकार्य, धार्मिक अनुष्ठान वा नयाँ कामको सुरुआतअघि मजारमा सलामी दिने चलन आज पनि जीवित छ । विवाह, ब्रतबन्धनगायतका संस्कारमा मैथिली महिलाहरू गाउने परम्परागत गीतको पहिलो स्तुति नै पिरबाबाको नामबाट सुरु हुने गरेको स्थानीयवासी बताउँछन् । यसले मटिहानीमा धर्मभन्दा माथि उठेको साभा सांस्कृतिक विश्वास र सामाजिक एकताको गहिरो सम्बन्धलाई प्रतिबिम्बित गर्छ । पिरबाबा मजारले दशकौंदेखि हिन्दु र मुस्लिम समुदायबीच आत्मीयता, विश्वास र सद्भावको सेतुको भूमिका निर्वाह गर्दै आएको मटिहानी नगरपालिकाका नगरप्रमुख हरिप्रसाद मण्डल बताउँछन् । 'यहाँ पिरबाबा मुस्लिम समुदायका मात्र होइनन्, सम्पूर्ण मटिहानीवासीका साभा

आस्थाका केन्द्र हुन् । यही साभा विश्वासले यहाँ धार्मिक सद्भावलाई अझ बलियो बनाएको छ,' नगरप्रमुख मण्डल सम्झन्छन् । गृहमन्त्री गुरुङको यो भ्रमणले धार्मिक विविधताबीचको एकता, आपसी सम्मान र भाइचाराको सन्देशलाई थप बल दिएको स्थानीय धार्मिक अगुवहरू बताउँछन् । विशेषगरी पछिल्लो समय सामाजिक तथा साम्प्रदायिक सद्भावबारे विभिन्न बहस चलिरेका बेला मटिहानीको पिरबाबा मजारबाट प्रवाहित भएको सहअस्तित्वको सन्देशलाई गृहमन्त्रीको उपस्थितिले राष्ट्रिय स्तरमै थप अर्थपूर्ण बनाएको उनीहरूको भनाइ छ । मटिहानी पुगेका गृहमन्त्री गुरुङ नेपाल-भारत सीमावर्ती क्षेत्रको सुरक्षा अवस्था, आवागमन व्यवस्थापन तथा समग्र सीमा व्यवस्थापनसम्बन्धी विषयमा स्थलगत अवलोकन समेत गरेका छन् । यसअघि गृहमन्त्री गुरुङले आइतबारै महोत्तरी बर्दिबास नगरपालिका-५ स्थित टुटेश्वरनाथ महादेव मन्दिर, त्यससंगै रहेको रत्न छोलिङ गुम्बा र जनकपुरधामस्थित जानकी मन्दिरलगायत विभिन्न धार्मिक शक्तिपीठहरूमा दर्शन एवं पूजा अर्चना गरेका थिए । तराई मधेशको अवस्था शान्त भएपछि उनी आइतबार साँझ काठमाडौं फर्किएका छन् ।

बढ्यो पेट्रोलियम
पदार्थको मूल्य

द पब्लिक टुडे समाचारदाता

गौशाला, साउन १७ गते ।

पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यवृद्धि भएको छ । नेपाल आयल निगमले आइतबार राति १२ बजेबाट लागू हुनेगरी पेट्रोल, डिजेल र हवाई इन्धनको मूल्य वृद्धि गरेको हो । निगमका अनुसार पेट्रोलमा प्रतिलिटर ३ रूपैयाँ, डिजेल र मट्टितेलमा २ रूपैयाँ र हवाई इन्धनमा प्रतिलिटर २० रूपैयाँका दरले मूल्यवृद्धि भएको हो । यसोसँगै पेट्रोल र डिजेलको मूल्य काठमाडौं, पोखरा र दिपायलमा २ सय रूपैयाँ, सुर्खेत र दाङमा १

सय ९९ रूपैयाँ कायम हुने भएको छ । त्यस्तै, चारआली, विराटनगर, जकपुर, अमलेखगञ्ज, भलवारी, धनगढी र वीरगञ्जमा १ सय ९७ रूपैयाँ ५० पैसा पुगेको छ । एलपी ग्यासको मूल्य भने यथावत् राखिएको निगमले जनाएको छ ।

हटाइयो निषेधाज्ञा

द पब्लिक टुडे समाचारदाता

जनकपुरधाम, साउन १७ गते ।

जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनुषाले जनकपुरधाम उपमहानगरपालिकालगायत क्षेत्रमा जारी गरिएको निषेधाज्ञा हटाएको छ । प्रमुख जिल्ला अधिकारी प्रेमप्रसाद लुईटेलद्वारा जारी सूचनाअनुसार साउन १८ गते सोमबार बिहान ५:०० बजेदेखि निषेधाज्ञा पूर्ण रूपमा हटाइएको हो । स्थानीय प्रशासनले साउन १६ गते शनिबार बिहान १०:०० बजेदेखि स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ को दफा ६(३क) बमोजिम निषेधाज्ञा जारी गरेको थियो । प्रशासनले आन्दोलनरत पक्षले आफ्ना सबै आन्दोलनका

कार्यक्रम फिर्ता लिएको, जिल्लाको सुरक्षा अवस्था सामान्य बन्दै गएको तथा जनजीवन क्रमशः सामान्यीकरणतर्फ उन्मुख भएको जनाएको छ । पछिल्लो सुरक्षा अवस्थाको समीक्षा तथा जिल्ला सुरक्षा समितिको बैठकको निर्णयका आधारमा उक्त निषेधाज्ञा हटाउने निर्णय गरिएको सूचनामा उल्लेख छ । जिल्ला प्रशासन कार्यालयले निषेधाज्ञा हटाएपछि नागरिकलाई शान्ति, सुरक्षा र सामाजिक सद्भाव कायम राख्दै दैनिक गतिविधि सञ्चालन गर्न आग्रह गरेको छ । प्रशासनको निर्णयसँगै जनकपुरधाम क्षेत्रमा यातायात, व्यापार तथा अन्य सार्वजनिक गतिविधि सहज रूपमा सञ्चालन हुने विश्वास छ ।

मधेशको कैलास टुटेश्वर :

‘हर हर महादेव’ले गुञ्जियो टुटेश्वरधाम

गोपालप्रसाद बराल । टुटेश्वर

काठमाण्डौ स्थित पशुपतिनाथ मन्दिर होस् कि काशीस्थित विश्वनाथबाबाको द्वार होस्, प्रसिद्ध शिवालयहरुमा विभिन्न भेषधारी साधुसन्तको जमघटले विशेष आकर्षण थपेको हुन्छ । खासमा साउन महिना र महाशिवरात्री पर्वका अवसरमा थरिथर भेषका साधु ‘हरहर महादेव’को अलख जगाइ रहेका भेटिन्छन् । अहिले शिव आराधनाको साउनमा ‘मधेशको कैलास’ भनिने बर्दबास-५ टुटेश्वरनाथ महादेव मन्दिरमा टाढाटाढाबाट आएका साधुको जमघट बढेको छ । यिनै साधुको जमघटमा देखिन्छन्, जटाबाबा । छिमेकको भारतको बिहार राज्यको सीतामढी जिल्लामा पर्ने बगही मठका साधु ‘जटाबाबा’ यसपालि पछिल्ला दिनहरुदेखि टुटेश्वरधाममा अलख जगाउँदै छन् । ‘हर हर महादेव !’ जटाबाबाको अलखले सघन वनभित्रको चुरिया पहाडको थुम्कोस्थित मन्दिर परिसर गुञ्जन्छ । जटाबाबाको यो अलखको स्वर पाहाडी पाखामा ठोक्किएर प्रतिध्वनित हुँदा निकै बेरसम्म गुञ्जिएको भान हुन्छ । पछिल्ला १५ वर्षयता बर्सेन साउनमा टुटेश्वरधाम आउने गरेका जटाबाबा यहाँको अवाइले कैलासधामको अनुभूति दिने गरेको बताउँछन् । ‘यह अलौकिक स्थान है, यहाँ आते ही हम साधुलोग श्री शिव का सान्निध्यता महसुस करते हैं’ जटाबाबा भन्छन्, ‘मानलो यह छोटा कैलास है ।’ मन्दिर पुग्न चढ्नु पर्ने सिढीले खास ठाउँ पुग्दैछु भन्ने बोध गराइरहेको आफूलाई भान हुने उहाँको भनाइ छ । पूर्वपश्चिम राजमार्गबाट शान्त वनक्षेत्र छिचोली रहँदा वनपक्षीको सुरिलो कलरवले मुग्ध गराउने गरेको उनको अनुभव छ । मन्दिर अवस्थित पाहाडी थुम्का, बरीपरिका सुरिला सघन सालवृक्ष र घना लताकुञ्जले यो ठाउँलाई मनमोहक बनाएको जटाबाबा बताउँछन् । ‘यह तपोभूमि तो है ही, ज्ञानभूमि भी है’ उनी भन्छन्, ‘अब सावनभर यहाँ रुक्ने का विचार है ।’

अधिल्ला वर्षहरुभन्दा यसपालि मन्दिर साजसज्जा र मेलाक्षेत्र व्यवस्थित भएको उहाँको अनुभव छ । अति प्राचीन यो शिवक्षेत्रको सम्भार, संरक्षण र प्रवर्द्धनका क्षेत्रमा थप काम हुँदै गएर आउने वर्षहरुमा यो भारत वर्षकै साधुसन्तको प्रमुख गन्तव्य बन्ने आफूले विश्वास पालेको जटाबाबा नौ फिट लामो आफ्नो जटा फिजाउँदै बताउँछन् ।

साधुसन्तले किन जटा पाल्छन् ?

हिन्दू सनातन परम्परामा चार आश्रमको चर्चा भेटिन्छ । ब्रह्मचर्याश्रम, गृहस्थाश्रम, वानप्रस्थासम र सन्यासाश्रम । मानव जीवनका यी चार आश्रमलाई १०० वर्षको औसत आयु मानेर विभाजित गरिएको छ । यद्यपि कतिपय साँसारिक

मायामा नपरि जीवनभर साधु जीवन बिताउने सङ्कल्प गरेर प्रारम्भिक जीवनमै यो बाटो रोज्छन् । यस्ता योगीहरु परिवार, घरलाई ‘मायाको जञ्जाल’ मान्छन् । यो बाटोमा लागेकाहरु कपाल बढाएर जटा बनाउँछन् । वस्त्र घटाउँदै लगेर सामान्य वल्कल धारण गर्छन् । साधुहरु यो भेष किन बनाउँछन् । पूर्वीय वैदिक परम्पराका अध्येताहरुले यसको कारण खोतलेका छन् । साधुसन्तले जटा पाल्नुको अर्थ कपाल लामो बनाउनुमात्र नभइ यसभित्र धार्मिक, आध्यात्मिक र सांस्कृतिक पक्ष जोडिएका पूर्वप्रशासक एवं महोत्तरीका वरिष्ठ पत्रकार ८५ वर्षीय कृष्णचन्द्र भा बताउँछन् । वरिष्ठ पत्रकार भासहित साधु परम्पराबारे अभिरुचीसाथ अध्ययन गर्नेहरुले जटा

पाल्नुका केही यस्ता भाव व्यक्त गरेका छन् । वैराग्यको प्रतीकजटा संसारिक माया, सौन्दर्य र शृङ्गारप्रतिको आसक्ति त्यागेको प्रतीक मानिन्छ । वस्त्र आभूषणले शरीर सजाउनुभन्दा आत्मसाधनालाई प्राथमिकता दिएको सन्देश जटाले दिने जलेश्वर-७ बखरीका बासिन्दा संस्कृतिविद् महेश्वर राय बताउँछन् । भगवान् शिवको अनुकरणहिन्दू परम्परामा भगवान् शिवलाई जटाधारीका रूपमा चित्रण गरिन्छ । धेरै शैव साधुहरुले शिवप्रतिको भक्ति र उहाँकै मार्गको अनुसरणको प्रतीकस्वरूप जटा राख्ने गरेका नेपाल सरकारको सहसचिव सेवाबाट अवकास लिएका पूर्वप्रशासक रायको कथन छ । तपस्या र संयमजटा पाल्न लामो समय लाग्छ । यसलाई धैर्य, तप, संयम र कठोर साधनाको चिनारीका रूपमा लिइन्छ । प्राकृतिक जीवनको स्वीकार कपाललाई कृत्रिम रूपमा काट्ने वा सजाउनेभन्दा प्राकृतिक रूपमा बढ्ने दिनु प्रकृतिसँगको सामिप्यता र सामञ्जस्यताको सङ्केत मान्न सकिन्छ । संन्यासको पहिचान धेरै सम्प्रदायमा जटा संन्यासी वा तपस्वीको बाह्य चिनारी बनेको छ । तर सबै साधुसन्त जटाधारी हुँदैनन् । उदाहरणका लागि, धेरै वैष्णव, बौद्ध तथा जैन साधुहरुले भने मुण्डन गर्ने परम्परा अँगालेका देखिन्छ । तर शिवालय आसपास धुनी जगाउने साधुहरु भने अधिकांश जटाधारी नै देखिन्छन् । जटा साधुका लागि शास्त्रले अनिवार्य गरेको छ ? वैदिक ग्रन्थ र पूर्वीय शास्त्रहरुमा वैराग्यताका लागि जटा अनिवार्य भनिएको छैन । जटा अनिवार्य मानिने शास्त्रीय नियम पनि छैन । यो विशेषतः केही सम्प्रदायको परम्परा र साधनापद्धतिसँग सम्बन्धित अभ्यास बुझिन्छ । त्यसैले जटा हुनु वा नहुनुभन्दा साधुको आचरण, ज्ञान, तपस्या र आत्मानुभूति नै बढी महत्त्वपूर्ण हुने विद्वानहरुको मत पाइन्छ ।

निचोड : जटा बाह्य देखिने पक्ष हो । यसको वास्तविक उद्देश्य भित्री वैराग्य, संयम र ईश्वरप्रतिको समर्पणलाई अभिव्यक्त गर्नु रहेको अधिकांशको मत पाइन्छ ।

वैराग्यको प्रतीक

जटा संसारिक माया,

सौन्दर्य र शृङ्गारप्रतिको

आसक्ति त्यागेको प्रतीक

मानिन्छ । वस्त्र आभूषणले

शरीर सजाउनुभन्दा

आत्मसाधनालाई प्राथमिकता

दिएको सन्देश जटाले दिन्छ ।

— महेश्वर राय, संस्कृतिविद्
जलेश्वर-७, बखरी(महोत्तरी)
